

Міністерство культури та інформаційної політики України
Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І.К.Карпенка-Карого

Олександр Довженко
Документи і матеріали спецслужб
Том 2. 1941-1989 рр.

Упорядник Роман Росляк

Київ
Видавництво Ліра-К
2021

УДК 930.253СБУ:791.633-051(477)Дов
Д58

*Рекомендовано до друку Вченою радою Київського національного
університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого
(протокол №2 від 23 лютого 2021 р.).*

Рецензенти:

доктор філологічних наук Руда Т.П.;
кандидат мистецтвознавства Слободян В.Р.

Д58   **Олександр Довженко. Документи і матеріали
спецслужб:** зб. архів. док.: в 2-х т. / передм., упоряд.,
комент., прим. Р.В.Росляка; вступ. ст. С.В.Тримбача,
Р.В.Росляка; М-во культури та інформ. політики України,
Київ. нац. ун-т театру, кіно і телебачення ім. І.К.Карпенка-
Карого. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. Т.2. 1941-1989 рр.
623 с.

ISBN 978-617-520-107-7

Основу збірника склали документи Галузевого державного архіву Служби безпеки України. Крім того, використано матеріали з фондів Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Державного архіву Одеської області, Галузевого державного архіву Служби зовнішньої розвідки України, Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України, а також російських архівів. Це донесення і зведення агентів, записи телефонних розмов, перлюстрована кореспонденція, заяви різних осіб стосовно «антирадянської» діяльності кінорежисера; доповідні, службові записки, довідки, спецповідомлення, висновки, інформації, плани агентурно-оперативної розробки та ін. У комплексі ці документи дають доволі об'ємне уявлення про життєвий і творчий шлях О.П.Довженка.

Видання розраховане на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, студентів, усіх, хто цікавиться творчістю українського кіномитця.

УДК 930.253СБУ:791.633-051(477)Дов

ISBN 978-617-520-107-7

© Росляк Р.В., передмова, упорядкування,
коментарі, примітки, вступна стаття;
© Тримбач С.В., вступна стаття, 2021.
© Видавництво Ліра-К, 2021

ЗМІСТ

Документи і матеріали	3
1941 р.	3
1942 р.	189
1943 р.	208
1944 р.	300
1945 р.	421
1946 р.	499
1947 р.	487
1948 р.	497
1949 р.	514
1950 р.	528
1951 р.	543
1952 р.	548
1953 р.	557
1954 р.	560
1955 р.	562
1989 р.	565
Іменний покажчик	566
Перелік документів	599
Список скорочень	619

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- №211. Донесення агента «Старт» про замовлення О.П.Довженком М.Т.Рильському сценарію на тему з українського фольклору.
1 січня 1941 р. 3
- №212. Донесення агента «Тимофєєв» про стосунки О.П.Довженка з працівниками Київської кіностудії, його кадрову політику.
8 січня 1941 р. 4
- №213. Донесення агента «Григорій» про стосунки О.П.Довженка з працівниками Київської кіностудії, його кадрову політику, інші питання.
8 січня 1941 р. 6
- №214. Донесення агента «Альберт» про діяльність О.П.Довженка на посаді художнього керівника Київської кіностудії, його антирадянські настрої і висловлювання.
8 січня 1941 р. 15
- №215. Донесення агента «Тимофєєв» про діяльність О.П.Довженка на посаді художнього керівника Київської кіностудії, його кадрову політику.
16 січня 1941 р. 21
- №216. Донесення агента «Котляров» про висловлювання професора П.І.Котова і О.П.Довженка з питань образотворчого мистецтва.
21 січня 1941 р. 27
- №217. Донесення агента «Сорбонін» з інформацією про біографічні дані О.П.Довженка.
23 січня 1941 р. 29
- №218. Лист 2-го відділу УДБ НКВС УРСР до Великодубечанського райвідділу НКВС УРСР про встановлення даних на мешканця с. Літки Київської області Г.П.Нетребу і його квартирозовомника М.П.Стельмаха.
23 січня 1941 р. 33
- №219. Донесення агента «Павленко» про зближення з О.П.Довженком, його настрої, творчі плани, антирадянські висловлювання, ставлення до українських письменників.
1 лютого 1941 р. 34
- №220. Донесення агента «Григорій» про розмову О.П.Довженка із секретарем А.Ейнштейна щодо німецько-радянських відносин.
4 лютого 1941 р. 37
- №221. Донесення агента «Григорій» про намір О.П.Довженка знімати кінофільм «Тарас Бульба».
4 лютого 1941 р. 38

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- №222. Донесення агента «Григорій» про стосунки О.П.Довженка з письменником К.М.Герасименком.
4 лютого 1941 р. 39
- №223. Донесення агента «Тимофєєв» про стосунки О.П.Довженка з режисерами Київської кіностудії М.Ф.Садковичем, А.М.Роомом, І.П.Кавалерідзе.
5 лютого 1941 р. 40
- №224. Протокол допиту свідка І.Я.Моргуна про О.П.Довженка та членів його родини.
11 лютого 1941 р. 42
- №225. Протокол допиту свідка П.С.Пономаренка про соціальне походження, рід занять О.П.Довженка, його батька П.С.Довженка та інших членів родини.
11 лютого 1941 р. 46
- №226. Лист 2-го відділу ГУДБ НКВС СРСР до 2-го відділу УДБ НКВС УРСР про проведення оперативно-агентурних заходів щодо О.П.Довженка.
12 лютого 1941 р. 54
- №227. Донесення агента «Григорій» про настрої О.П.Довженка, роботу Київської кіностудії, інші питання.
12 лютого 1941 р. 56
- №228. Донесення агента «Яковлєв» з інформацією про факти з біографії П.С.Довженка – батька О.П.Довженка.
12 лютого 1941 р. 59
- №229. Протокол допиту свідка А.С.Копила про соціальне походження, рід занять П.С.Довженка – батька О.П.Довженка.
12 лютого 1941 р. 61
- №230. Донесення агента «Альберт» про недоліки у роботі Київської кіностудії.
13 лютого 1941 р. 64
- №231. Донесення агента «Альберт» про висловлювання О.П.Довженка з питань національної політики.
13 лютого 1941 р. 66
- №232. Донесення агента «Альберт» про зміну художнім керівником Київської кіностудії О.П.Довженком режисера-постановника фільму «Пісня про Довбуша», зустріч з М.С.Хрущовим, спотворення вказівок партії.
13 лютого 1941 р. 67
- №233. Донесення агента «Альберт» про критику О.П.Довженком кінофільму І.А.Савченка «Богдан Хмельницький».
13 лютого 1941 р. 69

№234. Донесення агента «Альберт» про негативне ставлення до Ю.І.Солнцевої на Київській кіностудії, анонімну заяву до НКВС УРСР щодо фільму «Буковина – земля Українська». <i>13 лютого 1941 р.</i>	70
№235. Донесення агента «Альберт» про морально-психологічний стан Л.З.Бодика – асистента О.П.Довженка. <i>13 лютого 1941 р.</i>	71
№236. Протокол допиту свідка А.А.Копила про соціальне походження, рід занять О.П.Довженка та його батька П.С.Довженка. <i>13 лютого 1941 р.</i>	72
№237. Донесення агента «Петро Уманський» про повернення О.П.Довженка з Москви, його висловлювання з різних питань, зустріч з М.С.Хрущовим. <i>17 лютого 1941 р.</i>	77
№238. Лист заступника наркома внутрішніх справ УРСР І.М.Ткаченка наркому внутрішніх справ Грузинської РСР А.Н.Рапаві про організацію агентурно-оперативної роботи серед членів української делегації, які беруть участь у святкуваннях з нагоди 20-річчя встановлення радянської влади у Грузії. <i>18 лютого 1941 р.</i>	80
№239. Лист 2-го відділу УДБ НКВС УРСР до архівного відділу НКВС УРСР стосовно наявності компрометуючих документів на О.П.Довженка. <i>18 лютого 1941 р.</i>	82
№240. Донесення агента «Григорій» про нездорову атмосферу на Київській кіностудії, неякісне дублювання кінокартин, намір О.П.Довженка здійснити екранізацію класичних літературних творів. <i>19 лютого 1941 р.</i>	83
№241. Лист 2-го відділу УДБ НКВС УРСР до особливого відділу ГУДБ НКВС СРСР з інформацією про біографічні дані Ю.І.Солнцевої та О.П.Довженка. <i>19 лютого 1941 р.</i>	87
Додаток. Меморандум 2-го відділу УДБ НКВС УРСР на Ю.І.Солнцеву. <i>Не пізніше 19 лютого 1941 р.</i>	89
№242. Лист 2-го відділу УДБ НКВС УРСР до 2-го відділу НКДБ СРСР стосовно надсилання агентурних донесень на О.П.Довженка та заходів з проведення його подальшої агентурно-оперативної розробки. <i>Не раніше 19 лютого – не пізніше 28 лютого 1941 р.</i>	91
№243. Лист УНКВС по Харківській області до 2-го відділу УДБ НКВС УРСР про надсилання донесення агента «Стріла» та можливість його листування з О.П.Довженком. <i>20 лютого 1941 р.</i>	94

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- №244. Донесення агента «Кінематографіст» про висловлювання О.П.Довженка щодо кадрових проблем на Київській кіностудії.
21 лютого 1941 р. 95
- №245. Доповідна записка наркома внутрішніх справ УРСР І.О.Серова наркому внутрішніх справ СРСР Л.П.Берії про активізацію антирадянської діяльності націоналістичних елементів серед українських діячів науки і культури.
Лютий 1941 р. 96
- №246. Довідка 2-го відділу УДБ НКВС УРСР про агента «Сорбонін».
Лютий 1941 р. 106
- №247. Службова записка заступника начальника 2-го відділу УДБ НКВС УРСР стосовно використання агента «Мільська» в агентурно-оперативній розробці О.П.Довженка.
8 березня 1941 р. 107
- №248. Службова записка начальника відділення 2-го відділу УДБ НКВС УРСР про від'їзд О.П.Довженка після лікування з м. Кисловодська до Москви.
12 березня 1941 р. 108
- №249. Донесення агента «Павленко» щодо можливості влаштування зустрічі О.П.Довженка з молодими українськими письменниками.
13 березня 1941 р. 109
- №250. Із донесення агента «Ясиноватський» про настрої і висловлювання письменника О.Д.Розумієнка.
18 березня 1941 р. 112
- №251. Донесення агента «Котляров» про виступ О.П.Довженка на пленумі Спілки радянських художників України з критикою Київського художнього інституту щодо нехтування національною проблематикою та реагування на цей виступ представників художньої громадськості.
20 березня 1941 р. 113
- №252. Лист 2-го відділу 3-го Управління НКДБ УРСР до 2-го відділу УНКДБ по місту Ленінграду і Ленінградській області щодо установчих даних і компрометуючих матеріалів на письменника Д.В.Суптелю у зв'язку з його контактом з О.П.Довженком.
20 березня 1941 р. 118
- №253. Довідка 3-го відділення 2-го відділу 3-го Управління НКДБ УРСР з інформацією щодо написання М.П.Бажаном статті про О.П.Довженка для журналу «Театр».
21 березня 1941 р. 119

№254. Лист О.П.Довженку від однокурсника по Глухівському учительському інституті І.П.Барабанова з привітанням про відзначення Сталінською премією за фільм «Щорс» і спогадами про студентські роки. <i>Березень 1941 р.</i>	120
№255. Запис телефонної розмови М.П.Бажана з О.П.Довженком. <i>3 квітня 1941 р.</i>	122
№256. Лист архівного відділу НКВС УРСР до 3-го Управління НКДБ УРСР стосовно результатів пошуку компрометуючих матеріалів на О.П.Довженка. <i>3 квітня 1941 р.</i>	124
№257. Донесення агента «Алексін» про маршрут пересування О.П.Довженка. <i>7 квітня 1941 р.</i>	125
№258. Запис телефонної розмови Ю.І.Яновського з О.П.Довженком. <i>11 квітня 1941 р.</i>	127
№259. Донесення агента «Алексін» про маршрут пересування О.П.Довженка. <i>16 квітня 1941 р.</i>	128
№260. Донесення агента «Стріла» про настрої серед українських письменників, їхні висловлювання щодо О.П.Довженка, з питань зовнішньої та внутрішньої політики СРСР. <i>20 квітня 1941 р.</i>	129
№261. Донесення агента «Стріла» про настрої О.П.Довженка, його висловлювання щодо національної політики в українській кінематографії, фільму «Богдан Хмельницький», міжнародної ситуації та з інших питань. <i>20 квітня 1941 р.</i>	132
№262. Донесення агента «Алексін» про маршрут пересування та контакти О.П.Довженка. <i>21 квітня 1941 р.</i>	136
№263. Донесення агента «Алексін» про погіршення стосунків Л.З.Бодика з О.П.Довженком і Ю.І.Солнцевою. <i>21 квітня 1941 р.</i>	137
№264. Із донесення агента «Стріла» про поїздку письменника П.Й.Панча на Донбас, національну політику в українській кінематографії. <i>30 квітня 1941 р.</i>	138
№265. Донесення агента «Мільська» про відвідання П.П.Дудко – сестри О.П.Довженка. <i>4 травня 1941 р.</i>	140

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

№266. Донесення агента «Кінематографіст» про критичні висловлювання творчих працівників Київської кіностудії стосовно О.П.Довженка. 5 травня 1941 р.	142
№267. Донесення агента «Алексін» про маршрут пересування і контакти О.П.Довженка. 5 травня 1941 р.	144
№268. Донесення агента «Тимофєєв» про погіршення стосунків Л.З.Бодика з О.П.Довженком. 8 травня 1941 р.	145
№269. Запис телефонної розмови М.П.Бажана з О.П.Довженком. 9 травня 1941 р.	146
№270. Донесення агента «Правдін» про приїзд до Києва актора О.Т.Подорожного, його зустріч з О.П.Довженком і А.М.Бучмою. 10 травня 1941 р.	147
№271. Донесення агента «Кінематографіст» про стосунки Л.З.Бодика з О.П.Довженком, висловлювання останнього з різних питань. 12 травня 1941 р.	149
№272. Донесення агента «Правдін» про погіршення стосунків Л.З.Бодика з О.П.Довженком. 17 травня 1941 р.	151
№273. Донесення агента «Павленко» про стосунки О.П.Довженка з українськими письменниками, роботу над п'єсою «Запорожці». 21 травня 1941 р.	152
№274. Донесення агента «Правдін» про стосунки режисера О.С.Іщенка з Л.Курбасом, намір О.П.Довженка залучити для роботи в кіно акторів із західноукраїнських земель. 30 травня 1941 р.	154
№275. Донесення агента «Мільська» про розмову з П.П.Дудко – сестрою О.П.Довженка. 30 травня 1941 р.	156
№276. Донесення агента «Григорій» про засідання Комітету в справах кінематографії при РНК СРСР щодо роботи Київської кіностудії, виступ О.П.Довженка. 10 червня 1941 р.	157
№277. Донесення агента «Григорій» про перебування О.П.Довженка у Москві, його висловлювання щодо залучення для роботи на Київській кіностудії нових режисерських кадрів та з інших питань. 10 червня 1941 р.	159

№278. Донесення агента «Ніколаєнко» про знайомство з О.П.Довженком, його висловлювання з різних питань. <i>12 червня 1941 р.</i>	162
№279. Донесення агента «Альберт» про настрої О.П.Довженка, його висловлювання щодо війни з Німеччиною, необхідності зняти оборонний фільм та з інших питань. <i>22 червня 1941 р.</i>	164
№280. Донесення агента «Альберт» про висловлювання О.П.Довженка стосовно важкого становища на німецько-радянському фронті, кадрових проблем на Київській кіностудії у зв'язку з війною. <i>23 червня 1941 р.</i>	167
№281. Донесення агента «Алексін» про маршрут пересування О.П.Довженка, його виступ на радіо. <i>23 червня 1941 р.</i>	169
№282. Донесення агента «Альберт» про висловлювання О.П.Довженка щодо війни з Німеччиною, зйомок оборонних короткометражних фільмів. <i>25 червня 1941 р.</i>	171
№283. Із донесення агента «Стріла» про евакуацію українських письменників з Києва. <i>19 липня 1941 р.</i>	173
№284. Донесення агента «Макаров» про антирадянські настрої О.П.Довженка, його висловлювання щодо незадовільного стану справ у Червоній армії та з інших питань. <i>19 вересня 1941 р.</i>	174
№285. Донесення агента «Вадимов» про висловлювання академіка М.М.Крилова щодо неготовності СРСР до війни з Німеччиною та на адресу О.П.Довженка. <i>22 вересня 1941 р.</i>	176
№286. Донесення агента «Іванов» про висловлювання Ю.І.Яновського щодо нацистської політики на окупованих українських землях, створення журналу «Українська література», на адресу О.П.Довженка та з інших питань. <i>6 жовтня 1941 р.</i>	178
№287. Донесення агента «Іванов» про запланований від'їзд О.П.Довженка з Уфи до Ашхабада, його висловлювання щодо побутових умов в евакуації та з інших питань. <i>13 жовтня 1941 р.</i>	181

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

№288. Донесення агента «Іванов» про запланований від'їзд О.Д.Довженка до Ашхабада, його настрої і плани, висловлювання представників української інтелігенції з різних питань. <i>21 жовтня 1941 р.</i>	183
№289. Лист наркома внутрішніх справ Башкирської АРСР О.Г.Соколова і начальника секретно-політичного відділу Павлова наркому внутрішніх справ Туркменської РСР про виїзд О.П.Довженка з Уфи до Ашхабада, його антирадянські настрої, необхідність подальшої оперативно-агентурної розробки кінорежисера та його дружини Ю.І.Солнцевої. <i>10 листопада 1941 р.</i>	187
№290. Донесення агента «Павленко» про антирадянські настрої і висловлювання заступника голови РНК УРСР Ф.А.Редька, його стосунки з О.П.Довженком. <i>18 травня 1942 р.</i>	189
№291. Із довідки 3-го Управління НКВС УРСР про антирадянські настрої і висловлювання Ф.А.Редька, його стосунки з О.П.Довженком. <i>29 червня 1942 р.</i>	191
Додатки 1-9. Листи О.П.Довженка і Ю.І.Солнцевої Ф.А.Редьку з різних питань, матеріали щодо обставин звільнення О.П.Довженка від виконання обов'язків художнього керівника Київської кіностудії. <i>Середина липня 1941 р. – 29 червня 1942 р.</i>	192
Додаток 1. Лист О.П.Довженка Ф.А.Редьку про перебування в евакуації, надання допомоги своїм батькам. <i>Середина липня – початок вересня 1941 р.</i>	192
Додаток 2. Із наказу Комітету в справах кінематографії при РНК СРСР №123-474 про тимчасове звільнення О.П.Довженка від виконання обов'язків художнього керівника Київської кіностудії. <i>24 листопада 1941 р.</i>	194
Додаток 3. Лист Ю.І.Солнцевої Ф.А.Редьку про перебування в евакуації, важкий стан здоров'я О.П.Довженка, його напружені стосунки з директором Київської кіностудії Я.У.Лінійчуком. <i>31 січня 1942 р.</i>	194
Додаток 4. Лист О.П.Довженка Ф.А.Редьку про усунення його з посади художнього керівника Київської кіностудії, звільнення з роботи її співробітників. <i>12 березня 1942 р.</i>	201
Додаток 5. Лист О.П.Довженка Ф.А.Редьку про необхідність відновлення української студії кінохроніки і створення циклу документальних фільмів з воєнної тематики. <i>12 березня 1942 р.</i>	202
Додаток 6. З довідки про відновлення українських кіностудій. <i>Не раніше 12 березня 1942 р.</i>	203

Додаток 7. Доповідна записка начальника Управління кінофікації при РНК УРСР С.С.Карасьова секретареві ЦК КП(б)У Д.С.Коротченкові та Ф.А.Редьку щодо обставин відсторонення О.П.Довженка з посади художнього керівника Київської кіностудії. <i>Березень-квітень 1942 р.</i>	204
Додаток 8. Довідка щодо обставин відсторонення О.П.Довженка з посади художнього керівника Київської кіностудії. <i>Березень-квітень 1942 р.</i>	205
Додаток 9. Лист О.П.Довженка Ф.А.Редьку про необхідність отримання службового автомобіля, творчі плани, стосунки з М.П.Бажаном. <i>3 червня 1942 р.</i>	206
№292. Донесення агента «Стріла» про висловлювання Ю.І.Яновського щодо міжнародного становища, на адресу українських письменників та О.П.Довженка. <i>6 січня 1943 р.</i>	208
№293. Донесення агента «Стріла» про висловлювання письменника О.І.Копиленка щодо міжнародного становища, його стосунки з українськими письменниками та О.П.Довженком. <i>9 січня 1943 р.</i>	211
№294. Донесення агента «Стріла» про висловлювання письменників Ю.І.Яновського та Л.М.Новиченка щодо О.П.Довженка. <i>10 січня 1943 р.</i>	213
№295. Донесення агента «Стріла» про висловлювання О.І.Копиленка щодо майбутнього України, його зустрічі з М.П.Бажаном і О.П.Довженком. <i>13 січня 1943 р.</i>	215
№296. Із донесення агента «Стріла» про висловлювання письменника А.І.Шияна щодо М.П.Бажана, стосунків останнього з О.П.Довженком. <i>14 січня 1943 р.</i>	216
№297. Із донесення агента «Стріла» про висловлювання М.Т.Рильського щодо необхідності повернення із заслання українських письменників, діяльності у цьому напрямі О.П.Довженка та з інших питань. <i>18 січня 1943 р.</i>	217
№298. Із донесення агента «Стріла» про висловлювання Ю.І.Яновського стосовно О.П.Довженка. <i>19 січня 1943 р.</i>	219
№299. Лист Ю.К.Смолича до Ю.І.Яновського про своє перебування в Москві, важкі побутові умови, редагування творів О.П.Довженка та інші питання. <i>14 березня 1943 р.</i>	220

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- №300. Спецповідомлення наркома внутрішніх справ УРСР В.Т.Сергієнка першому секретареві ЦК КП(б)У М.С.Хрущову про негативні висловлювання українських письменників і кінорежисера О.П.Довженка стосовно заступника відповідального секретаря СРПУ Н.С.Рибака.
22 березня 1943 р. 223
- №301. Рапорт 3-го Управління НКВС СРСР заступнику наркома внутрішніх справ СРСР В.М.Меркулову стосовно дострокового звільнення з виправного табору та етапування до Москви письменника Остапа Вишні.
7 квітня 1943 р. 226
- №302. Донесення агента «Стріла» про висловлювання О.П.Довженка стосовно міжнародного становища, наказу Верховного Головнокомандувача Збройних сил СРСР Й.В.Сталіна №195 від 1 травня 1943 р.
6 травня 1943 р. 228
- №303. Донесення агента «Стріла» про реагування радянських письменників та О.П.Довженка на розпуск Комінтерну.
24 травня 1943 р. 231
- №304. Донесення агента «Стріла» про реагування О.П.Довженка на статті академіка О.О.Богомольця і поета П.Г.Тичини в газеті «Правда».
24 травня 1943 р. 234
- №305. Донесення агента «Стріла» про висловлювання українських письменників та О.П.Довженка щодо М.Т.Рильського.
24 травня 1943 р. 237
- №306. Донесення агента «Стріла» про засідання президії СРПУ, висловлювання О.П.Довженка щодо українських письменників-емігрантів, німецьких воєначальників, населення окупованих українських територій та з інших питань.
8 червня 1943 р. 239
- №307. Донесення агента «Стріла» про висловлювання М.Т.Рильського щодо О.П.Довженка, завершення війни з Німеччиною, розвитку української культури та з інших питань.
12 червня 1943 р. 243
- №308. Донесення агента «Стріла» про висловлювання українських письменників і О.П.Довженка щодо аграрної політики німецької влади на окупованих українських територіях та з інших питань.
24 червня 1943 р. 245
- №309. Із донесення агента «Стріла» про висловлювання О.П.Довженка щодо аграрної політики німецької влади на окупованих українських територіях, міжнародного становища СРСР, інші питання.
8 липня 1943 р. 248

№310. Донесення агента «Стріла» про висловлювання О.П.Довженка щодо подій на фронтах Другої світової війни, процесу над пособниками німецьких окупантів у Краснодарі, створення національного комітету «Вільна Німеччина». <i>23 липня 1943 р.</i>	252
№311. Спецповідомлення Управління контррозвідки НКДБ СРСР «Про антирадянські прояви і негативні політичні настрої серед письменників і журналістів». <i>Не пізніше 24 липня 1943 р.</i>	255
№312. Донесення агента «Стріла» про повернення з евакуації Ю.І.Яновського, його висловлювання щодо О.П.Довженка та з інших питань. <i>30 серпня 1943 р.</i>	268
№313. Донесення агента «Стріла» про висловлювання професора І.О.Соколянського стосовно О.П.Довженка та з інших питань. <i>30 серпня 1943 р.</i>	270
№314. Донесення агента «Стріла» про зустріч українських письменників з головним редактором газети «Известия» Л.Я.Ровинським, висловлювання О.П.Довженка щодо посилення українофобських настроїв та з інших питань. <i>14 вересня 1943 р.</i>	273
№315. Донесення агента «Стріла» про враження Ю.І.Яновського від поїздки до звільненого Харкова та його розмову з О.П.Довженком. <i>14 вересня 1943 р.</i>	276
№316. Донесення агента «Стріла» про висловлювання О.П.Довженка стосовно заборони його сценарію «Україна в огні», реагування на цю заборону українських і російських письменників. <i>7 грудня 1943 р.</i>	280
№317. Донесення агента «Стріла» про зустріч українських письменників та О.П.Довженка зі звільненим із ув'язнення Остапом Вишнею. <i>7 грудня 1943 р.</i>	283
№318. Донесення агента «Ярема» про враження О.П.Довженка від поїздки до звільненого Києва, його висловлювання стосовно міжнародної політики, призначення на високі державні посади М.П.Бажана, П.Г.Тичини, О.Є.Корнійчука та з інших питань. <i>9 грудня 1943 р.</i>	286
№319. Донесення агента «Стріла» про зустріч О.П.Довженка з Остапом Вишнею. <i>22 грудня 1943 р.</i>	291

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- №320. Із донесення агента «Стріла» про українських емігрантських письменників, можливість їх повернення на Батьківщину, висловлювання з означеного питання О.П.Довженка.
22 грудня 1943 р. 295
- №321. Донесення агента «Ярема» про висловлювання О.П.Довженка щодо міжнародної ситуації, людських втрат України у Другій світовій війні, заборони кіноповісті «Україна в огні» та з інших питань.
23 грудня 1943 р. 296
- №322. Донесення агента «Ярема» про стан здоров'я О.П.Довженка, його висловлювання щодо міжнародної ситуації, низького рівня життя в СРСР і з інших питань.
30 грудня 1943 р. 299
- №323. Донесення агента «Стріла» про висловлювання українських письменників та О.П.Довженка щодо Державного гімну СРСР, критики кіноповісті «Україна в огні», міжнародного становища та з інших питань.
12 січня 1944 р. 300
- №324. Донесення агента «Ярема» про стан здоров'я О.П.Довженка, його висловлювання щодо заборони кіноповісті «Україна в огні», створення Народного комісаріату закордонних справ УРСР.
Не раніше 6 лютого – не пізніше 11 лютого 1944 р. 304
- №325. Донесення агента «Борис» про висловлювання співробітника Студії кінохроніки М.Д.Короля стосовно О.П.Довженка у зв'язку із заборонаю його кіноповісті «Україна в огні».
12 березня 1944 р. 307
- №326. Донесення агента «Борис» про висловлювання Ю.І.Солнцевої щодо ставлення до О.П.Довженка в Україні та Москві.
13 березня 1944 р. 310
- №327. Донесення агента «Стріла» про висловлювання О.П.Довженка стосовно заборони кіноповісті «Україна в огні», його роботу над новими літературними творами, творчі плани та інші питання.
16, 17 березня 1944 р. 311
- №328. Донесення агента «Охотнік» про загальні збори письменників м. Києва з журналістами і митцями, критику кіноповісті О.П.Довженка «Україна в огні», інші питання.
23 березня 1944 р. 317
- Додаток. Із протоколу загальних зборів письменників м. Києва з журналістами і митцями про критику кіноповісті О.П.Довженка «Україна в огні».
12 березня 1944 р. 327

- №329. Донесення агента «Охотнік» про прийом у генерального секретаря ЦК ВКП(б) Й.В.Сталіна, присвячений розгляду кіноповісті О.П.Довженка «Україна в огні», загальні збори письменників м. Києва з журналістами і митцями.
6 квітня 1944 р. 330
- №330. Донесення агента «Дмитрієв» з інформацією про загибель М.О.Щорса, зйомки О.П.Довженком одноіменного фільму.
6 квітня 1944 р. 333
- №331. Донесення агента «Філософ» про висловлювання О.П.Довженка стосовно заборони кіноповісті «Україна в огні», діючої системи цензурних обмежень, його творчі плани.
7 квітня 1944 р. 335
- №332. Донесення агента «Валерій» про висловлювання О.П.Довженка стосовно заборони кіноповісті «Україна в огні» та зняття з номінації на Сталінську премію фільму «Битва за нашу Радянську Україну».
18 квітня 1944 р. 338
- №333. Донесення агента «Валерій» про висловлювання кінорежисера І.А.Савченка на адресу О.П.Довженка.
18 квітня 1944 р. 339
- №334. Донесення агента «Філософ» про висловлювання О.П.Довженка стосовно некомпетентності радянських партійних і державних діячів.
21 квітня 1944 р. 340
- №335. Донесення агента «Охотнік» про незадоволення художника А.Г.Петрицького неухважним до нього ставленням з боку керівництва Спілки радянських художників України та Управління у справах мистецтв при РНК УРСР, його висловлювання стосовно О.П.Довженка та з інших питань.
22 квітня 1944 р. 342
- №336. Донесення агента «Могилевський» про висловлювання О.П.Довженка стосовно національної політики та літературного процесу в Україні, його творчі плани.
9 травня 1944 р. 348
- №337. Донесення агента «Стріла» про реагування О.П.Довженка на критику кіноповісті «Україна в огні» на загальних зборах письменників і журналістів м. Києва, його висловлювання стосовно можливого повернення в Україну, роботу над новим сценарієм, творчі плани та інші питання.
16 травня 1944 р. 350

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- №338. Донесення агента «Могилевський» про висловлювання О.П.Довженка щодо заборони його кіноповісті «Україна в огні».
16 травня 1944 р. 354
- №339. Донесення агента «Могилевський» про реагування української творчої інтелігенції на заборону кіноповісті О.П.Довженка «Україна в огні».
27 травня 1944 р. 355
- №340. Донесення агента «Філософ» про висловлювання О.П.Довженка з питань внутрішньої та зовнішньої політики, щодо заборони його кіноповісті «Україна в огні».
13 червня 1944 р. 356
- №341. Донесення агента «Малов» про настрої О.П.Довженка, його реагування на критику кіноповісті «Україна в огні», творчі плани, висловлювання щодо Й.В.Сталіна.
24 червня 1944 р. 359
- №342. Донесення агента «Філософ» про висловлювання О.П.Довженка стосовно внутрішньої політики, інші питання.
26 червня 1944 р. 362
- №343. Донесення агента «Могилевський» про висловлювання О.П.Довженка стосовно критики кіноповісті «Україна в огні» та з інших питань, його творчі плани, намір написати листа Й.В.Сталіну.
28 червня 1944 р. 364
- №344. Донесення агента «Алексєєв» стосовно звинувачень О.П.Довженка у плагіаті.
28 червня 1944 р. 367
- №345. Із донесення агента «Стріла» про розширений пленум СРПУ і критику О.П.Довженка.
29 червня 1944 р. 369
- №346. Донесення агента «Могилевський» про роботу О.П.Довженка над новим сценарієм, його висловлювання стосовно ситуації в Україні.
4 липня 1944 р. 372
- №347. Донесення агента «Філософ» про висловлювання О.П.Довженка стосовно незадовільного матеріального становища радянських людей.
10 липня 1944 р. 374
- №348. Донесення агента «Могилевський» про висловлювання О.П.Довженка стосовно його критики на пленумі СРПУ, незадоволення українським партійно-державним керівництвом, намір відвідати Київ.
11 липня 1944 р. 376

№349. Донесення агента «Могилевський» про висловлювання О.П.Довженка щодо зміни керівництва Наркомату закордонних справ УРСР та ймовірного зняття з посади М.С.Хрущова, ситуації на західноукраїнських землях, відмови друкувати його твори. <i>19 липня 1944 р.</i>	378
№350. Донесення агента «Могилевський» про роботу О.П.Довженка над сценарієм «Життя в цвіту». <i>19 липня 1944 р.</i>	380
№351. Донесення агента «Стріла» про настрої О.П.Довженка, роботу над новим сценарієм, реагування на критику його творів та інші питання. <i>28 липня 1944 р.</i>	381
№352. Донесення агента «Філософ» про настрої та висловлювання О.П.Довженка щодо подій на німецько-радянському фронті, замаху на А.Гітлера. <i>29 липня 1944 р.</i>	385
№353. Довідка 2-го Управління НКДБ УРСР про антирадянські настрої та висловлювання О.П.Довженка щодо заборони його кіноповісті «Україна в огні». <i>29 серпня 1944 р.</i>	387
№354. Донесення агента «Малов» про реагування О.П.Довженка та голови Комітету в справах кінематографії при РНК СРСР І.Г.Большакова на критику кіноповісті «Україна в огні» під час пленуму СРПУ. <i>11 вересня 1944 р.</i>	391
№355. Донесення агента «Стріла» про висловлювання письменника Ю.І.Яновського та кінорежисера М.С.Донського щодо О.П.Довженка, інші питання. <i>25 вересня 1944 р.</i>	394
№356. Довідка 2-го Управління НКДБ УРСР про вербування та діяльність агента «Кривонос», його націоналістичні настрої, висловлювання, стосунки з О.П.Довженком. <i>25 вересня 1944 р.</i>	396
№357. Донесення агента «Могилевський» про роботу О.П.Довженка над новим сценарієм, його висловлювання стосовно Варшавського повстання, подій на західноукраїнських землях та з інших питань. <i>27 вересня 1944 р.</i>	399
№358. Інформація наркома державної безпеки СРСР В.М.Меркулова секретарю ЦК ВКП(б) А.О.Жданову про політичні настрої і висловлювання письменників. <i>31 жовтня 1944 р.</i>	406

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- №359. Донесення агента «Могилевський» про роботу О.П.Довженка над новим сценарієм, його висловлювання щодо зовнішньої і внутрішньої політики Радянського Союзу та з інших питань.
17 листопада 1944 р. 418
- №360. Донесення агента «Малов» про погіршення здоров'я О.П.Довженка, його творчі плани, висловлювання з питань міжнародної політики, розвитку радянської кінематографії.
23 березня 1945 р. 421
- №361. Донесення агента «Могилевський» про роботу О.П.Довженка над новими літературними творами, його висловлювання стосовно трагічної долі інвалідів війни, важких побутових умов радянських людей і з інших питань.
16 квітня 1945 р. 425
- №362. Із донесення агента «Стріла» про розмову з письменниками Ю.І.Яновським і Л.І.Смілянським щодо критики повісті останнього «Софія».
25 квітня 1945 р. 429
- №363. Донесення агента «Стріла» про стан здоров'я О.П.Довженка, його творчі плани, висловлювання стосовно міжнародної ситуації, внутрішньої політики, післявоєнних перспектив, повернення в Україну та з інших питань.
28 травня 1945 р. 431
- №364. Із донесення агента «Стріла» про пленум Правління Спілки письменників СРСР, висловлювання Ю.І.Яновського стосовно О.П.Довженка.
24 червня 1945 р. 442
- №365. Із донесення агента «Стріла» про висловлювання письменника Ю.С.Кобилецького стосовно О.П.Довженка.
14 вересня 1945 р. 445
- №366. Донесення агента «Стріла» про зустріч А.С.Малишка з першим секретарем ЦК КП(б)У М.С.Хрущовим, висловлювання поета стосовно літературного процесу в Україні, заборони кіноповісті О.П.Довженка «Україна в огні».
25 грудня 1945 р. 446
- №367. Донесення агента «Могилевський» про оцінку О.П.Довженком сучасного стану української літератури.
20 березня 1946 р. 449

- №368. Донесення агента «Могилевський» про роботу О.П.Довженка над новими літературними творами, його критику українських письменників, затримку з розглядом сценарію «Повість полум'яних літ», намір написати листа Й.В.Сталіну та інші питання.
22 березня 1946 р. 451
- №369. Довідка Народного комісаріату державної безпеки УРСР про посилення антирадянських настроїв серед української творчої і наукової інтелігенції.
Березень 1946 р. 456
- №370. Постанова 2-го Управління МДБ УРСР про передачу справи-формуляра О.П.Довженка на архівне зберігання.
10 червня 1946 р. 474
- №371. Довідка 2-го Управління МДБ УРСР про О.П.Довженка.
14 червня 1946 р. 475
- №372. Із донесення агента «Стріла» про важкий морально-психологічний стан О.П.Довженка, його намір їхати в Україну для зйомок кінофільму «Мічурін», написання сценарію та інші питання.
11 вересня 1946 р. 484
- №373. Із довідки 2-го Управління МДБ УРСР про А.С.Малишка, його антирадянські настрої і висловлювання, стосунки з О.П.Довженком.
Грудень 1946 р. 486
- №374. Донесення агента «Стріла» про реагування українських письменників на публікацію у журналі «Новый мир» сценарію О.П.Довженка «Життя в цвіту».
23 січня 1947 р. 487
- №375. Із донесення агента «Стріла» про пленум Спілки письменників СРСР, зустріч О.І.Копиленка з О.П.Довженком.
14 липня 1947 р. 490
- №376. Донесення агента «Стріла» про настрої серед українських письменників.
17 листопада 1947 р. 491
- №377. Із донесення агента «Стріла» про зустріч поета А.С.Малишка з першим секретарем ЦК КП(б)У М.С.Хрущовим.
24 січня 1948 р. 497
- №378. Із донесення агента «Стріла» про висловлювання українських письменників з нагоди 30-річчя УРСР.
7 лютого 1948 р. 500
- №379. Донесення агента «Стріла» про приїзд до Києва О.П.Довженка, висловлювання з різних питань Ю.І.Яновського.
19 лютого 1948 р. 502

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- №380. Донесення агента «Шахматист» про погляди письменника Д.М.Косарика-Коваленка, його стосунки і висловлювання стосовно О.П.Довженка, інші питання.
27 лютого 1948 р. 504
- №381. Донесення агента «Стріла» про висловлювання композитора Б.М.Лятошинського стосовно критики опери В.І.Мураделі «Велика дружба», його обурення виступом О.П.Довженка.
9 березня 1948 р. 509
- №382. Із донесення агента «Стріла» про поїздку А.С.Малишка до Москви.
7 квітня 1948 р. 511
- №383. Із донесення агента «Стріла» про зустріч у Москві Ю.І.Яновського з О.П.Довженком.
14 травня 1948 р. 512
- №384. Донесення агента «Карий» про поїздку співачки К.В.Рудякової до Москви, її зустрічі з О.П.Довженком та іншими особами.
7 січня 1949 р. 514
- №385. Донесення агента «Стріла» про настрої Ю.І.Яновського, його реагування на зміни в керівництві СРПУ, висловлювання щодо фільму О.П.Довженка «Мічурін».
19 січня 1949 р. 517
- №386. Із довідки Міністерства державної безпеки УРСР про М.М.Бажана, його зв'язки з О.П.Довженком.
10 березня 1949 р. 519
- №387. Донесення агента «Стріла» про приїзд до Києва О.П.Довженка, його зустрічі з письменниками, намір повернутися в Україну, висловлювання щодо міжнародної ситуації, національної політики та з інших питань.
14 травня 1949 р. 520
- №388. Донесення агента «Шахматист» про настрої та висловлювання з різних питань О.П.Довженка й А.С.Малишка.
1 червня 1949 р. 527
- №389. Донесення агента «Стріла» про реагування Ю.І.Яновського на присудження сталінських премій письменникам Н.С.Рибаку та С.І.Олійнику, присвоєння почесного звання О.П.Довженку.
11 березня 1950 р. 528
- №390. Донесення агента «Стріла» про приїзд до Києва О.П.Довженка, його зустрічі з письменниками, висловлювання з різних питань.
7 квітня 1950 р. 530

№391. Донесення агента «Стріла» про висловлювання Ю.І.Яновського щодо О.П.Довженка, присудження сталінських премій і з інших питань. <i>7 квітня 1950 р.</i>	534
№392. Донесення агента «Стріла» про приїзд до Києва О.П.Довженка, його висловлювання стосовно міжнародної політики, стану української культури, реагування на критику у проекті видання «Історія української літератури». <i>5 липня 1950 р.</i>	536
№393. Із донесення агента «Стріла» про реагування А.С.Малишка на критику О.П.Довженка в «Історії української літератури». <i>5 липня 1950 р.</i>	539
№394. Донесення агента «Стріла» про роботу О.П.Довженка над фільмом «Прощавай, Америку», погрози на адресу кінорежисера, його висловлювання стосовно міжнародної політики та з інших питань. <i>2 листопада 1950 р.</i>	540
№395. Із донесення агента «Стріла» про висловлювання О.П.Довженка з питань міжнародної політики. <i>2 листопада 1950 р.</i>	542
№396. Донесення агента «Стріла» про відвідання О.П.Довженком Декади українського мистецтва та літератури в Москві, його настрої, висловлювання з різних питань. <i>17 червня 1951 р.</i>	543
№397. Донесення агента «Стріла» про враження О.П.Довженка від поїздки на будівництво Каховської ГЕС, його творчі плани, висловлювання з різних питань. <i>12 грудня 1951 р.</i>	544
№398. Із донесення агента «Стріла» про висловлювання А.С.Малишка щодо повернення О.П.Довженка в Україну та видання його книги. <i>12 грудня 1951 р.</i>	547
№399. Донесення агента «Стріла» про стосунки О.П.Довженка з партійним діячем В.С.Костенком. <i>11 лютого 1952 р.</i>	548
№400. Із донесення агента «Стріла» про висловлювання А.С.Малишка щодо зняття В.С.Костенка з посади секретаря Львівського міськкому КП(б)У. <i>2 квітня 1952 р.</i>	551
№401. Із донесення агента «Стріла» про зміни в керівництві СРПУ, висловлювання українських письменників щодо О.П.Довженка. <i>21 квітня 1952 р.</i>	552

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- №402. Із довідки 5-го Управління МДБ УРСР про А.С.Малишка та вплив на нього О.П.Довженка.
21 червня 1952 р. 553
- №403. Донесення агента «Стріла» про враження О.П.Довженка від будівництва Каховської ГЕС, його творчі плани, зустрічі з українськими письменниками, висловлювання з різних питань.
5 листопада 1952 р. 554
- №404. Із донесення агента «Стріла» про ймовірне повернення О.П.Довженка в Україну.
17 січня 1953 р. 557
- №405. Донесення агента «Ленський» про перебування О.П.Довженка у Будинку творчості письменників «Ірпінь», роботу над новою п'єсою, погіршення його стосунків із А.С.Малишком.
17 листопада 1953 р. 558
- №406. Лист 1-го спецвідділу МВС УРСР до обліково-архівного відділу КДБ СРСР щодо надсилання архівних справ на О.П.Довженка.
27/29 березня 1954 р. 560
- №407. Список обвинувачених осіб, які проходять по архівно-слідчій справі №72917, знятих з обліку відповідно до переліку, оголошеного наказом КДБ при РМ СРСР №00511 від 12 серпня 1954 р.
19 квітня 1955 р. 562
- №408. Донесення агента «Ленський» про перебування О.П.Довженка у Будинку творчості письменників «Ірпінь», його висловлювання щодо важкого становища українських селян та з інших питань.
18 жовтня 1955 р. 563
- №409. Довідка 2-го відділу 5-го Управління КДБ УРСР про О.П.Довженка та щодо знищення матеріалів його архівної справи-формуляра.
23 серпня 1989 р. 565